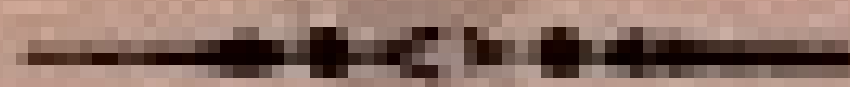




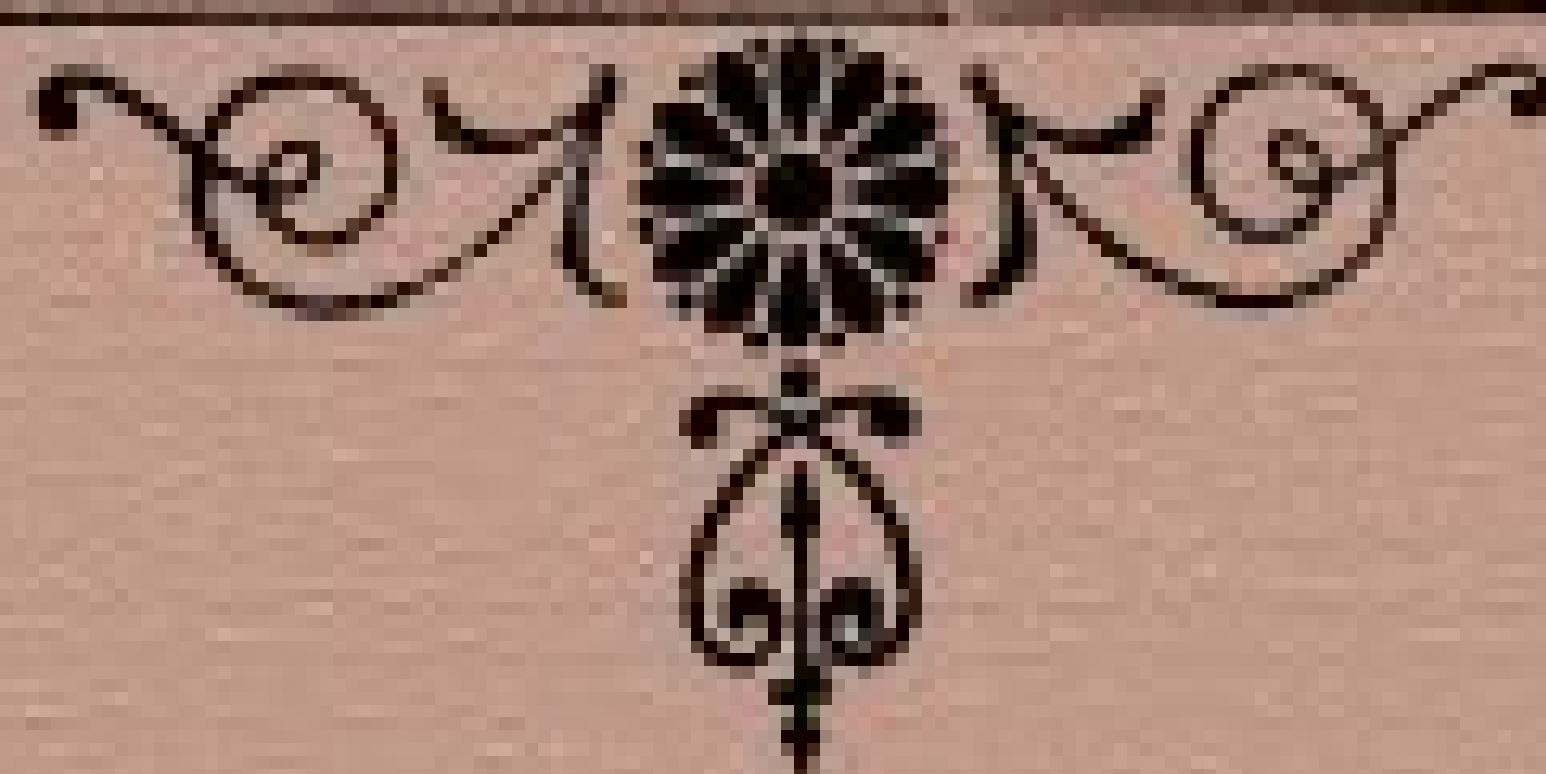
രാമകുമാരൻ.

(അഥവാ)

ഒരു വിശുദ്ധനായ ബാലൻ.



എ. തോപാലപ്പിള്ള.



രാമകുമാരൻ.

അഥവാ

ഒരു വിശുദ്ധനായ ബാലൻ.



എ. ഗോപാലപിള്ളയാൽ എഴുതപ്പെട്ടത്.



ഓസ്മേഡസ്, തിരുവനന്തപുരം.

മറവുണ്ട്.



പകർപ്പവകാശം സം.പാ.അ.നം.

ഉടമസ്ഥന്റെ കയ്യൊപ്പമില്ലാത്ത ഇല്ലാത്ത പുസ്തകം വ്യാജനി
ശ്ചരിക്കമാകുന്നു.

മുഖം

എന്റെ ആദ്യകൃതിയായ വേദാന്തതത്വചാലികാഗ്രന്ഥത്തെപ്പറ്റിയുള്ള മഹാജനങ്ങളുടെ അഭിപ്രായങ്ങൾക്കും പുറത്തായതോടുകൂടിത്തന്നെ, പ്രൗഢവിഷയങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാത്തവരായ കുട്ടികൾക്കു സിന്ധുത്തക്ക മറ്റൊരു പുസ്തകമെഴുതണമെന്ന വിചാരമുണ്ടായി. അത് ഇതിനാൽ സാധ്യമായി.

ഇതിലെ ജീവനായകഥ ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണപരമഹംസരുടെതാണ്. “ഗോപാലന്റെകഥ” എന്നു പേരുള്ള ആ കഥയ്ക്കു യോജിക്കുന്നതായ അല്പം ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ ഇതിൽ ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നില്ല. കാലഭേദനാമരൂപാദികൾ സൃഷ്ടിച്ച കഥയെ രൂപപ്പെടുത്തുകയാണ് ഇതിൽ ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. ശ്രീമദ്വിവേകാനന്ദസാമികളാൽ എഴുതപ്പെട്ട “ഗോപാലന്റെകഥ” “പ്രബുദ്ധഭാരത” മെന്ന അദ്വൈതഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രസിദ്ധംചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രസ്തുതകാവ്യത്തുതന്നെ ഈ “ഗോപാലന്റെ കഥ”യും പ്രസിദ്ധം ചെയ്താൻ സംഗതിവന്നതിൽ വലുതായ ചാരിതാത്മ്യമുണ്ട്.

ഇതിലെ കഥ സംഭവ്യമാണോ എന്നു സംശയിക്കുന്നവരുണ്ടെങ്കിൽ അവർ ഈയിടെ കിളിമാനൂർ എന്ന സ്ഥലത്തു് സാധുക്കളായ ഒരു വീട്ടുകാർ് ഒരു കിണർ ഉണ്ടായിരുന്നെന്നും, സാധുവായ ഒരു ബാലൻ വയ്ക്കുത്തു ക്ഷേത്രത്തിൽ വെച്ചു് പരമേശ്വരൻ പ്രത്യക്ഷമായിരുന്നെന്നും മറ്റും

കേട്ട വിശേഷങ്ങൾ വാസ്തവമായുള്ളവ തന്നെയോ എന്നു പരിശോധിച്ചാൽ കൊള്ളാം. ആ സംഗതികൾ ഇക്കാര്യം സാക്ഷ്യങ്ങളാണ്.

കുമാരൻ ബോധക്ഷയമുണ്ടായതു മുതൽ ശാരദാദേവി കണ്ടതുവരെ ഭാഗങ്ങളും മറ്റു ചില ഘട്ടങ്ങളും വിസ്തരിപ്പിച്ചുണ്ടിരിക്കുന്നുവെന്നു വിചാരിയ്ക്കുന്നവർ ഉണ്ടായേയ്ക്കാം. വിസ്തരിച്ചാൽ വിചാരിച്ചറിയുന്നതുപോലെ ഭംഗിയാകുകയില്ലെന്നു വിചാരിച്ചാണ് അവ വിസ്തരിപ്പിക്കുന്നത്.

ഈ പുസ്തകത്തിലെ രാമകുമാരൻ ബാലന്മാർക്കു കണ്ടുപറിയ്ക്കാൻ കൊള്ളാവുന്നതായുള്ള പല സത്ത്വങ്ങളും ഉള്ളതുകൊണ്ട് ചെറിയ കുട്ടികൾക്ക് കുമാരനെ അനുകരിപ്പാൻ സംഗതിയുണ്ടാകുമെങ്കിൽ ഞാൻ കൃതകൃത്യനാകും. ഇതിൽ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു കുട്ടികളെ സംബോധനം ചെയ്യുന്നതും മറ്റും ആ ഘട്ടങ്ങളിൽ അവരുടെ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുവാനായിട്ടുണ്ടെന്നുവേണ്ടി മാത്രമാണ്.

ഈ കൃത്യത്തിൽ എന്നെ പ്രോത്സാഹിച്ച് പല മാന്യന്മാർക്കും എന്റെ ഹൃദയംഗമമായ വന്ദനം പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു.

രീതിവന്ദനപുരം
മാവൂർ കക്കം വരമ്പ് }

എ. ഗോപാലപിള്ള.

രാമകുമാരൻ.

അഥവാ

ഒരു വിശുദ്ധനായ ബാലൻ.

“കുഞ്ഞേ രാമകുമാരാ! നിന്റെ സാധുവായ മാതാവിന്റെ ദയവോടു കൂടിയ വാക്കുകളെ ശ്രദ്ധവെച്ചു കേൾക്കുക. നിനക്ക് ഇപ്പോൾ ബാല്യകാലമാണ്; ഇത് സന്തോഷമായും സമാധാനമായും കഴിച്ചുകൂട്ടാനുള്ള ഓവസരമാണ്; എങ്കിലും അഹങ്കരിച്ച് കഴിപ്പാനുള്ള ഒരു കാലമല്ല. അഹങ്കാരം മനുഷ്യനെ വഴിതെറ്റിക്കുന്നു. നിന്റെ ജീവിതകാലം മുഴുവനും നീ ഒരു സാധുവായ ഇടയബാലനാണ് എന്ന സംഗതിയെ ദൃഢമായി സ്മരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൽ നിന്നെ അഹങ്കാരം ബാധിക്കുകയില്ല. അഹങ്കാരിയല്ലാത്ത ഒരു ബാലൻ മാത്രമാണ് നല്ലവനായിത്തീരുന്നത്. വരാൻപോകുന്ന ജീവിതകാലം ശ്രേയസ്കരമായിക്കഴിച്ചു കൂട്ടുവാൻ തയ്യാറാകുവാനാണ് ഈ ബാല്യകാലം മനുഷ്യക്ക് ഇരിക്കുന്നത്. അല്ലാതെ ചില കുട്ടികൾ ധരിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ കളിച്ചുമാത്രം കഴിഞ്ഞുവാനല്ല. പില്ക്കാലത്തിലേയ്ക്ക് ആവശ്യമുള്ള വിദ്യാഭ്യാസവും സദാചാരങ്ങളും ഈ ശപരവിശ്വാസവും ഭക്തിയും ഈ ബാല്യകാലത്തുതന്നെയാണ് സമ്പാദിക്കേണ്ടത്. അതിലേയ്ക്കുള്ള ഒരു ഘട്ടം വളരെ വിലയേറിയ ഒന്നാണെന്നു മിസ്സുപേരും മനസ്സിലാക്കേ

നില. പലക്കണ്ടാക്കുന്നതിനുള്ള വളത്തെ മുള വേണമെങ്കിൽ മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ കരുതണം. ഇളംമുളയായിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ സൗകര്യമായവിധം വളച്ചുകെട്ടിയുറപ്പിച്ചുകൊള്ളണം. വലുതാകുമ്പോൾ നമ്മുടെ ആവശ്യത്തിനനുസരിച്ചുള്ള ഒരു മുറിയ മുളയായിത്തീരും. അതുപോലെ കട്ടിയായിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ നല്ല കാര്യങ്ങൾ അഭ്യസിച്ചുകൊണ്ടാൽ വലുതാകുമ്പോൾ ഒരു നല്ലവനായിത്തീരും. ബാല്യം നിലം ഉറ്റതു വിത്തിടേണ്ടകാലമാണ്. യൗവനം വിളവുണ്ടായി കൊയ്യുന്ന സമയവും വാർഷികം അനുഭവിക്കുന്നസമയവുമാണ്. വിതകാലത്തു മടിയനായിരിക്കുന്ന കൃഷിക്കാരന്തന്നെ കൊയിത്തുകാലത്തു കളകൾ മാത്രമേ കാണുകയുള്ളൂ. അതുപോലെ നമ്മുടെ ബാല്യകാലങ്ങളിൽ വിട്ടുകൊണ്ടുപോയ ഒരു ശരിയായ സ്വഭാവമിട്ട കൃഷിചെയ്യാത്തപക്ഷം പിച്ഛാലത്തു ഒരു നല്ലവനാകാൻ കഴിയുകയില്ല. ബാല്യത്തിൽ ദുസ്സ്വഭാവമാകുന്ന കളകളുള്ള വയൽ പിച്ഛാലത്തു ദർബ്ബശിയാകുന്ന തരിശു നിലങ്ങളായി തീർന്നുപോകും. കൃഷിക്കാരൻ കൂടക്കൂടെ കളകളെ പഠിച്ചു കളയണം. അതേവിധം ചീത്തസ്വഭാവമാകുന്ന കളകൾ വന്നു കയറാതെ കട്ടികൾ കൂടക്കൂടപ്പരിശോധിക്കണം. ഉണ്ടെന്നു കാണുന്നപക്ഷം മുകോടെ പഠിച്ചു ഭരിക്കേണ്ടപോയി നശിപ്പിക്കണം. ഞങ്ങൾ മാതാപിതാക്കൾക്കും ഗുരുക്കൾക്കും ഇതിൽ ചില ചുമതലകളെല്ലാം ഉണ്ടെങ്കിലും നിങ്ങൾ കട്ടികൾ മനപ്പൂർവ്വം ഞങ്ങളെ അനുസരിച്ചെങ്കിൽ മാത്രമേ ഗുണമുള്ള ശിക്ഷകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഗുണം കാരകൾ തല്ലിച്ചുഴുപ്പിക്കുന്നതുപോലെയാ

ൺ. തല്ലിപ്പഴുപ്പിച്ചാൽ താനേ പഴുക്കുന്നതുപോലെ ശരിയായ സ്വാഭാദൃഷ്ടികൾ കയ്യിൽ. വിശദമായിട്ടും തല്ലിയഭാഗങ്ങൾ കല്ലിച്ചിരിക്കും. അതുപോലെതന്നെ തല്ലുകൊണ്ടു നേരെയൊക്കുന്ന കുട്ടികളുടെ സ്വഭാവവും ശുദ്ധമായിരിക്കുന്നതല്ല. അതിനാൽ നിന്റെ ഈ സമയത്തെ വളരെ സൂക്ഷിച്ചുപയോഗിക്കണം. ഒരു കുട്ടി ബാല്യത്തിലേ സമ്പാദിക്കേണ്ട പ്രധാനമായ ഒന്ന് ഈശ്വരവിശ്വാസമാണ്. നിനക്കു ഞാൻ മാതാവായും നാമയായും ഇരിക്കുന്നതുപോലെ നിനക്കും ഏനിക്കുമായി ഒരു മാതാവുണ്ട്. അതാണ് **ഈശ്വരൻ**”

മാതാവിന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള ഉപദേശങ്ങൾക്കെട്ട് രാമകുമാരൻ വളരെ നേരം വിചാരമഗ്നനായി നിന്നുപോയി. തന്റെ ഉപദേശങ്ങളെപ്പറ്റി പുത്രൻ ചിന്തിക്കുകയാണു ചെയ്യുന്നതെന്നുള്ള വിവരമറിഞ്ഞ് മാതാവു കുറച്ചുനേരം മെഴുനമായിരുന്നു. രാമകുമാരന്റെ മുഖത്ത് ഒടുവിൽ ഒരു പുഞ്ചിരിമാത്രമുണ്ടായി. ഇതു തന്റെ മാതാവിന്റെ വാക്കിനെ നിഷേധിച്ചതായിരിക്കുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല. രാമകുമാരൻ ആ വിധമുള്ള ഒരു കുട്ടിയല്ലായിരുന്നു. ഇയാൾ മാത്രമേനായ ഒരു കുട്ടിയായാൽ മാതാവിന്റെ ഉപദേശങ്ങൾ ശരിയായ വിധം ഫലിച്ചു. തന്റെ മാതാവിന്റെ ഉപദേശങ്ങളെ പരസ്പരം വിചാരിച്ചുറപ്പിക്കുകയാണ് രാമകുമാരൻ ചെയ്തത്. കുട്ടികൾ വായിക്കുന്ന വിഷയങ്ങളെ രണ്ടാമതു വിചാരിച്ചുറപ്പിക്കുന്നതുപോലെ രാമകുമാരൻ തന്റെ മാതാവിന്റെ വാക്കുകളെ പഠിച്ചുറപ്പിച്ചു. ശ്രദ്ധയുള്ള കുട്ടികൾ രാമകുമാരനെപ്പോലെ തന്നെചെയ്യും. അല്ല

യോ വായനക്കാരായ കുട്ടികളേ! നിങ്ങൾ രാമകുമാരനെ പറ്റി എന്തു വിചാരിക്കുന്നു? രാമകുമാരൻ വല്ല തെറ്റും ചെയ്തതുകൊണ്ടാണോ അയാളുടെ മാതാവ് ഇഴവിധം ഉപദേശിച്ചത്? ഒരിക്കലുമില്ല. രാമകുമാരൻ തെറ്റുചെയ്യുന്നതുതന്നെ അപൂർവ്വമായിരുന്നു. തന്റെ മാതാവ് ഒരിക്കൽ തെറ്റൊന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു കൊടുക്കുന്നവകളെ രാമകുമാരൻ ഒരിക്കലും ചെയ്തയില്ല. അതാണ് അയാളുടെ നിഷ്ഠ. തന്റെ മാതാവിന്റെ സകല ഹിതങ്ങളെയും സാധിച്ചു കൊടുക്കുന്നതിലും അവരെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതിലും രാമകുമാരൻ സദാ ജാകര്യകനായിരിയ്ക്കും. നിങ്ങളിൽ ചിലർ മാതാപിതാക്കളോടും അല്പാപകന്മാരോടും പലപ്പോഴും തെറ്റൊന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിയ്ക്കുന്നവകളെ രണ്ടാമതും ചെയ്യുന്നവരായേയ്ക്കാം. അതൊരിക്കലും ചെയ്യരുത്. അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നപക്ഷം രാമകുമാരൻ നിങ്ങളെ ബഹുമാനിയ്ക്കുകയില്ല. രാമകുമാരന്റെ സഹവാസത്തിൽ നിങ്ങൾ അഗ്രഹിയ്ക്കുന്നില്ലയോ? അയാൾ ഒരു ശുദ്ധ ഹൃദയനാണ്. നല്ലകുട്ടികൾ നിശ്ചയമായും അയാളെ സ്നേഹിയ്ക്കും. രാമകുമാരന്റെ ബാല്യത്തിൽത്തന്നെ തന്റെ പിതാവു മരിച്ചുപോകയും മാതാവല്ലാതെ മറ്റൊരുമില്ലാരിരിയ്ക്കുകയും ചെയ്തതുകൊണ്ടു വളരെ അരിഷ്ടതയിലുള്ള ഉപജീവിതമാണ് അയാൾക്കുണ്ടായിരുന്നത്. ഒരിടയച്ചെറുക്കൻ എന്നു പറഞ്ഞ് സാധുവായ ഇയാളെ ഭാഗ്യവാന്മാരായ പല കുട്ടികളും നിന്ദിയ്ക്കുക പതിവായിരുന്നു. ആ ഭാഗ്യവാന്മാരായ കുട്ടികൾക്കു വാസ്തവത്തിൽ ഭാഗ്യമില്ലായിരുന്നു. അതെല്ലാം അവരുടെ പൂർവ്വാതമെ ഭാഗ്യമായിരുന്നു. അവരുടെ

പിച്ഛാലങ്ങളിൽ അവർ പലവിധം കഷ്ടത അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നതാണ്. രാമകുമാരൻറസ്ഥിതി ആദ്യം വളരെ ദാരിദ്ര്യത്തിലായിരുന്നതിനാൽ മേൽ അയാൾ ഒരു വലിയ ഭാഗ്യവാനായിത്തീർന്നെന്നു് ആരും ശങ്കിച്ചില്ല.

രാമകുമാരനും തന്റെ മാതാവു് ശാരദാദേവിയും താമസിച്ചിരുന്നതു് ആർംപ്ലാപ്പ് അധികമില്ലാത്ത ഒരു കലാമണിലായിരുന്നു. നാലുവശവും വലിയമരങ്ങൾ ഇടതൂർന്നിനിർത്തിയ ഒരു ചെറിയ മൈതാനത്തിലായിരുന്നു അവരുടെ ഗൃഹം പണിയിക്കപ്പെട്ടിരുന്നതു്. ഭവനത്തിന് മുൻവശത്തായി ഭൂതത്തുള്ള ഒരു പാറക്കൂട്ടം മിക്കവാറും സമയങ്ങളിൽ മഞ്ഞുകൊണ്ടു മുടപ്പെട്ടു് പ്രശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കും. സൂര്യോദയ സമയങ്ങളിൽ മഞ്ഞയും ചുവപ്പും ഇടകലർന്ന രശ്മികൾ ആ പർവതോപരിഭാഗത്തിലെ ആകാശത്തിൽ ഒരുപോലെ വ്യാപിച്ചു് വലിയവൃക്ഷങ്ങളുടെ മേൽ ഭാഗങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതു് അവർക്കു് വിഭരണക്കൊഴുതായിരുന്നു. ഇവരുടെ ഈ വാസസ്ഥാനം രാമകുമാരന്റെ പിതാവിനാൽ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടതായിരുന്നു. ഭർത്താവിന്റെ മരണാനന്തരം ശാരദാദേവിയ്ക്കു് ഈ ഏകാന്തവാസം ഉപേക്ഷിക്കാൻ സമ്മതവും സൗകര്യവുമില്ലായിരുന്നു. തനിക്ക് ഒരു പ്രധാന ധനമായുണ്ടായിരുന്നതു് ബാലനായ രാമകുമാരൻ മാത്രമായിരുന്നു. ഭർത്താവു് കൂടുതലായി യാതൊന്നും ഏർപ്പെട്ടിട്ടില്ലായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പെട്ടെന്നുള്ള ദേഹവിരോഗം നിമിത്തം സന്തതിയ്ക്കു് യാതൊന്നും സമ്പാദിച്ചുവയ്ക്കാൻ സാധിക്കാത്തതായിരുന്നു. ഏതൊരു മനുഷ്യനും തന്റെ അനന്തരാവകാശികൾക്കു് ഏതെങ്കിലും

ലും സമ്പാദിച്ചു വരുന്നുണ്ട് മുഖ്യധർമ്മമായിത്തീർന്നതാണ്. എന്നാൽ സങ്കടകരമായ സ്ഥിതിയിലുള്ള പലരും ധനവാന്മാരേക്കാൾ നല്ലവരായിട്ടാണ് പ്രായേണ കണ്ടുവരുന്നത്. ധനവും ഗുണവും ഒന്നു ചേരുന്നതുകാര്യം വളരെ അസംഭവമായാണിരിക്കുന്നത്. ഇവർക്കു സഹായത്തിനായി രണ്ടു പത്തുക്കൾ മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. പത്തുക്കൾക്കു പുല്ലുപറിയുന്നത് രാമകുമാരന്റെ നിത്യവൃത്തികളിൽ ഒന്നായിരുന്നു. തങ്ങളുടെ ഉപജീവനമാർഗ്ഗങ്ങളെ രക്ഷിക്കേണ്ടതു് അവരവരുടെ പ്രധാന കടമയെന്നായിരുന്നു. “ആരുമില്ലാത്തവരെ ദൈവം രക്ഷിക്കും” എന്നൊരു വിശ്വാസമാണ് ഇവരെ ജീവനോടു കാക്കുന്നത്. പല ദുഷ്ടപ്രവൃത്തികളിലും ശാരദാദേവി ശ്രീകൃഷ്ണനെ ധ്യാനിച്ചു പ്രാർത്ഥിക്കുകയും താമസിയാതെതന്നെ സങ്കടനിവൃത്തിയുണ്ടാകുകയും പരിവായിരുന്നു. ഈ വിധത്തിൽ അവർക്കു് ഈശ്വരവിശ്വാസം ദൃഢപ്പെട്ടിരുന്നു. “ദയാവിധിയായ ജഗന്നിയത്താവേ! സാധുവായ എനെയും എന്റെ കുട്ടിയെയും രക്ഷിക്കേണം!!” എന്നുള്ള പ്രാർത്ഥന കൂടക്കൂടെ കേൾക്കാമായിരുന്നു. അതങ്ങിനെനിലകൊള്ളട്ടെ!

രാമകുമാരൻ അഞ്ചുവയസ്സുള്ള ഒരു കുട്ടിയായിരിക്കുമ്പോൾ പാഠശാലയിലാക്കപ്പെട്ടു. ഗുരുവായിരുന്നത് ഒരു ബ്രാഹ്മണനായിരുന്നു. അക്കാലങ്ങളിൽ പണമുള്ള പലകുട്ടികളും ഗുരുവോടൊന്നിച്ചു താമസിക്കുന്ന പതിവായിരുന്നു ഉണ്ടായിരുന്നത്. ജാതിയിൽ ഇടയനും ദരിദ്രനും ആയ ഒരു കുട്ടി ഗുരുമഠത്തിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതുകാര്യം കേൾവിപ്പമമായിത്തന്നെ ഇരുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ ഇടയകുല

ത്തിൽ വളരെ വളരെവിപ്ലവാത്മകമായി ഭവിച്ചതോടുകൂടി ആളുകൾക്ക് ഇടയന്മാരെക്കുറിച്ചുള്ള നിന്ദകൾ ശമിച്ചു. വിശേഷിച്ചും സാധുവായ രാമകുമാരനിൽ എല്ലാവർക്കും ഒരു പ്രത്യേകകാരണത്താൽ വകയുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ട് പഠിപ്പിക്കുന്നകാര്യത്തിൽ ഗുരു വിസംഭവിച്ചില്ല. ദിവസേന ഗ്രാമത്തിൽ നിന്നും നാലുമൈലോളം ദൂരം വരുന്ന പാറശാലയിലേയ്ക്ക് നടന്നുപോയി മടങ്ങിത്തന്നിരിക്കാണിരുന്ന. അഞ്ചുവയസ്സുപ്രായമുള്ള ഒരു കുട്ടി വിജയമായസ്ഥലങ്ങളിൽ കൂടി നാലു മൈൽ ദൂരം തന്നെയെ നടന്നുപോകുന്നകാര്യം വളരെ സങ്കടജനകമായ ഒന്നാണല്ലോ. വഴിയിൽ ഒരു ഒരായടിപ്പാത മാത്രമാണ് ഉണ്ടായിരുന്നതും. ഇടയ്ക്കിടെ പാറകളും കുഴികളും മുള്ളുകളും ഉള്ളതുകൊണ്ട് വേനെയനുഭവിക്കാതെ പോകാൻ ആർക്കും ബുദ്ധിമുട്ടായിരുന്നു. വഴിയെപ്പറ്റി നിശ്ചയമുണ്ടായിരുന്ന മാതാവ് കുട്ടിയുടെ പാദാക്ഷിപ്തമായി രണ്ടു പാളത്തുണ്ടുകളെ വച്ചുകെട്ടിയാണ് അയച്ചിരുന്നത്. ആദ്യദിവസങ്ങളിൽ കൂടുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ട് സങ്കടം അധികമൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. കുമാരന്റെ നിർഭാഗ്യസ്ഥിതി നിമിത്തം ഒരു ദിവസം സഹപാഠികളെല്ലാവരും അയാളെ ഉപേക്ഷിച്ചു. തന്നെയെ പോകാൻ വഴിദീപ്തമായി തോന്നിത്തുടങ്ങി. വഴിതെറ്റിയിലോ എന്നുഭയപ്പെട്ടു. ഭയത്താൽ വരുന്നതോ എന്ന ചുറ്റും നോക്കിത്തുടങ്ങി; എങ്കിലും ധൈര്യമവലംബിച്ചു മുന്നോട്ടു വേഗം നടന്നു. വല്ല അനക്കവും കേട്ടാൽ അതൊന്നാണെന്ന് നിന്നു നല്ലവണ്ണം പരിശോധിച്ചു വീണ്ടും നടക്കും. തന്റെ കയ്യാളുകളെക്കുറിച്ച് കൂടക്കൂടെ വൃന്ദ

നീക്കം. രാമകുമാരന്റെ ഇതുവരെയുമുള്ള ശ്രമങ്ങളെല്ലാം വിജയപൂർവ്വമായി കലാശിച്ചു. ഉടനെ ഭൂതത്തായിട്ട് ഒരു വൃക്ഷക്കൂട്ടം കണ്ടു. മുൻകീവസത്തെപ്പരിചയംകൊണ്ട് അതൊരു കാടാണെന്നു നിശ്ചയമുണ്ടായിരുന്നു. സൂര്യരശ്മിഭീമിയിൽ പതിക്കാതിരിയ്ക്കത്തക്കവണ്ണം മേൽ ഭാഗം മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ചെറിയമഴയിലും വലിയവേനലിലും നിന്ന് ആരെയും ആ കാട് രക്ഷിച്ചു കൊള്ളും. ആ വിധമായിരുന്നു ഇവകളുടെ ഞ്ഞെക്കം. “ഈ കൊടുംകാട്ടിലുള്ള എത്രയോ ചെറിയ പൂക്കളെപ്പോലും ശരീരമായി രക്ഷിയ്ക്കുന്ന ഈശ്വരൻ തന്നെയും രക്ഷിയ്ക്കും” എന്നു് ആദ്യം ഒരു ധൈര്യം രാമകുമാരനുതോന്നി. അതോടുകൂടെത്തന്നെ ഭൂതത്തായി ഒരു തോലോരവും കേട്ടു. രാമകുമാരൻ വിഷണ്ഡനായി. വലിയ മരങ്ങളിൽ ചിലതെല്ലാം മറിഞ്ഞുവീണതുടങ്ങി. കൊമ്പുകൾ മറിഞ്ഞു വീഴുന്നു. കുമാരന്റെ ധൈര്യം ഓടി ഒളിച്ചു. സാധു രാമകുമാരൻ തീവത്തു പതിച്ചു. ഏകദേശം ഒരു മണിക്കൂറു കഴിഞ്ഞശേഷമേ രാമകുമാരനു ബോധമുണ്ടായുള്ളു. താൻ കണ്ടതെല്ലാം സ്വപ്നമായിരിയ്ക്കുമോ എന്നു സംശയിച്ചു. തന്റെ ഭവനത്തിന്റെ നടയിലാണ് താൻ കിടക്കുന്നതെന്നു് തനിയ്ക്കുപ്പോൾ മനസ്സിലായി. ഇതെന്തുമായം! കുമാരനു ഭയവും ആശ്ചര്യവും ഉണ്ടായി. ശാരദാദേവി ഈ വിവരങ്ങൾ കേട്ടു് “ഈശ്വര! ഇങ്ങിനെയോ ഉണ്ടായത്. പാപിയായ ഇവൾ ഇത്രയ്ക്കുതന്നെ മഹാപാപമാണു ചെയ്തത്? സ്വാമീ കരുണാകരാ!” എന്നു വിചാരിച്ചിട്ടു് അല്പനേരം മൌനമായിരുന്നു. വാടിവിയത്തു മുഖത്തു് വൃസനം ഉള്ളടങ്ങിയ ഒരു ചിരിയുണ്ടായി. ഉടൻ എഴിച്ച് “എന്റെ മകനെ ആരാണ് ഇവിടെക്കൊണ്ടാക്കി

യത്? ഈശ്വരാ!” എന്നു വിചാരിച്ചിട്ടു ശാരദാദേവി വീട്ടിനു പുറത്തല്ലാം പരിശോധിച്ചു. അവിടെക്കണ്ട വലിയ കാൽച്ചവടുകളെയും ചില അവശിഷ്ടങ്ങളെയും കൊണ്ട് അതൊരു ആനയായിരിക്കുമെന്നു സങ്കല്പിച്ചു. “ആവു ഈശ്വരാ! അങ്ങേയ്ക്ക് ഇത്രത്തോളം കരുണയുണ്ടായതു ഭാഗ്യംതന്നെ” എന്നും ഉച്ചരിച്ച് അകത്തുപോയി ചിന്താമഗ്നയായി ഇരുന്നു.

രാമകുമാരന്മാരുകളെ! അപ്പോൾക്കഴിഞ്ഞ സകലതും മറന്നു. പഠനം തന്റെ അപ്പോഴത്തെ പ്രധാന കൃത്യമാണെന്ന് അമ്മ പറഞ്ഞിരുന്ന വാചകങ്ങളെത്തന്നെ പലപ്രാവശ്യം വിചാരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. പഠിത്തം മതിയാക്കാൻ സൗകര്യം കാത്തുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്ന നമ്മുടെ ചില ചെറിയ കുട്ടികൾക്ക് ഒരു പാഠമെന്നവണ്ണം രാമകുമാരൻ വ്യാകുലയായിരിയ്ക്കുന്ന മാതാവിന്റെ മടിയിൽ ചെന്നു ചാരി നിന്ന് അവരുടെ കൈപിടിച്ച് കലുക്കി ചിന്തയിൽനിന്നും വിരമിച്ചിച്ച് “അമ്മാ! ഞാൻ പള്ളിക്കൂടത്തിൽ പോകട്ടെ! എനിക്ക് വഴിയിൽ ആരു സഹായമുണ്ട്?” എന്നിങ്ങനെ ചോദിച്ചു. തന്റെ പുത്രന്റെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ വളരെ ജാഗ്രതയായിരുന്നെങ്കിലും തന്റെ ഗൃഹജോലികൾ നിമിത്തം ഗതൃന്തമില്ലായ്മയാൽ ആ പാമകുതയായ സതീരത്തം തന്റെ പുത്രനോടു് താഴെപ്പറയുംപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

മാതാവ്:—രാമകുമാരാ! ഈശ്വരൻതന്നെ നിന്നെ സഹായിക്കട്ടെ! നീ കാട്ടിനു സമീപം ചെന്ന് കൂപ്പാ! കൂപ്പാ! എന്നു വിളിയ്ക്കുക. അപ്പോൾ കൂപ്പൻ വന്ന് നിന്നെ വേണ്ടവിധം സഹായിയ്ക്കും. അവൻ സകലതും ചെയ്യാൻ

ശക്തിയുണ്ട്. അവൻ പ്രാപ്തി നിന്നോളംതന്നെ ഉണ്ടായിരിക്കും. താമരയുടെ വണ്ണമാണ്; കയ്യിൽ ഒരു ഓടക്കുഴൽ പിടിച്ചിരിക്കും; തലയിൽ ഒരു മയിൽപ്പീലി ചൂടിയിരിക്കും; അരയിൽ ഒട്ടുണ്ടാണം, കാലുകളിൽ പാദശരങ്ങളും, കൈകളിൽ ചീവ കെട്ടുകളും, പുഞ്ചിരിയോടുകൂടിയ നോട്ടങ്ങളും അവന്റെ പ്രത്യേക ലക്ഷണങ്ങളാണ്. അവൻ അവിടെത്തന്നെ എന്നും ഉണ്ടായിരിക്കും. ആവശ്യപ്പെടുമ്പോഴെല്ലാം വിളിച്ചാൽ കൂടെവരും. സന്തോഷമായിപ്പോക!

മാതാവിന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള ശാസനകളേക്കേട്ടിട്ട് യാതൊരു സംശയവും കൂടാതെ രാമകുമാരൻ യാത്രയാരംഭിച്ചു. കാഴ്ച സമീപിച്ചു ഉടൻതന്നെ കൃഷ്ണനെ വിളിച്ചു തുടങ്ങി.

നിസ്സഹായനായ ഒരു ചെറിയ കുട്ടി; പ്രായമോ? അഞ്ചു വയസ്സ്. നിലുന്നതു വലിയൊരു കാട്ടിൽ. കറുത്ത കൃശമായ ശരീരം. ദേഹത്തിൽ ആഭരണങ്ങൾ യാതൊന്നുമില്ല. ചെറിയ ഒരു തോത്ത് ഉടുത്തിട്ടുണ്ട്. കയ്യിൽ ചെറിയ ഒരു ഗ്രന്ഥക്കെട്ടു പിടിച്ചു് ഭസ്മക്കുറികളും ഇട്ടു് മനോഹരനായ ഒരു കുട്ടി. ഇയാളെ ആരാണു സഹായിയ്ക്കുന്നത്? നിശ്ചയമായും എല്ലാപേരും സഹായിയ്ക്കുമെന്നുള്ളതു് ദുഃഖമുള്ള സംഗതികൾകൊണ്ടു് ഗ്രഹിക്കാം.

കാട്ടിൽച്ചെന്നാൽ കൃഷ്ണനെക്കാണാമെന്നു പറഞ്ഞതു് വിശ്വസിച്ചു രാമകുമാരനെ ഭ്രാന്തനെന്നു് നിങ്ങൾ വിചാരിക്കുമായിരിക്കും. എന്നാൽ രാമകുമാരൻ ഭ്രാന്തനല്ല. മാതാവിൽ വളരെ ഭക്തിയുള്ള ഒരു ഉത്തമബാലനാണ്. തന്റെ

മാതാവിന്റെ വാക്കിൽ രാമകുമാരൻ പ്രത്യേകമായ വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു. കൃഷ്ണന്റെ കൂട്ടുണ്ടാകുമെന്നുള്ള സന്തോഷത്തോടുകൂടി കുമാരൻ താമസംകൂടാതെ കാട്ടിലെത്തി കൃഷ്ണാ! കൃഷ്ണാ!! എന്നു വിളിച്ചു. കൃഷ്ണനെ കണ്ടില്ല. “അമ്മ പറഞ്ഞിട്ടാണ് വന്നുവിളിക്കുന്നത്” എന്നുംകൂടി ചേർത്ത് വീണ്ടും വിളിച്ചു. കൃഷ്ണനെക്കണ്ടതായില്ല.

അപ്പോഴത്തേയ്ക്ക് ആദ്യത്തെപ്പോലെതന്നെ വീണ്ടും ഒരു ഒച്ച കേട്ടു. ഉടൻതന്നെ തനിയ്ക്ക് ആദ്യത്തെ ഭയങ്കര കാര്യങ്ങളുടെ ഓർമ്മയുണ്ടായി. രാമകുമാരൻ വീണ്ടും ബോധംകെട്ടു നിലത്തു പതിച്ചു.

“സ്വാമിൻ സാധുക്കൾ ചെയ്യുന്നത് ഇരവിധമാണോ? അതോ പരീക്ഷിയ്ക്കുന്നോ? സാധുവായ രാമകുമാരനെ രക്ഷിയ്ക്കണം!”

കുമാരന്റെ ബോധക്കേടിൽ ഒരു സ്വപ്നമുണ്ടായതുപോലെ തോന്നി. തന്റെ മാതാവിന്റെ വാക്കുകളെ ഒന്നുകൂടെ കേൾക്കുന്നു. കൃഷ്ണന്റെ സ്വരൂപം മനസ്സിൽ ഉദിയ്ക്കുന്നു. അമ്മ പറഞ്ഞ വിധമുള്ള ഒരു കൃഷ്ണൻ രാമകുമാരന്റെ മനസ്സിൽ വിളയാടിത്തുടങ്ങി. ഓടക്കുഴൽവിളി കേട്ടുതുടങ്ങി. രാമകുമാരൻ എന്നു വിളിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നിത്തുടങ്ങി. ഉടൻതന്നെ ബോധവുമുണ്ടായി. കണ്ണു തുറന്നു നോക്കിയപ്പോൾ കണ്ട കാഴ്ച വിസ്മയഹീയമായിരുന്നു. ഒരു ഭിഷ്വവിഗ്രഹം മന്ദപിൽ പ്രകാശിയ്ക്കുന്നുണ്ട്. വലിപ്പം, ആകൃതിവിശേഷം മുതലായവ തന്റെ അമ്മ പറഞ്ഞവതന്നെ. ഉരുണ്ടു തടിച്ച ചെറിയ ശരീരവും, മനോഹരമായ

പുഞ്ചിരിയും, മയിൽപ്പീവിയും മറ്റും കണ്ട് രാമകുമാരൻ മതിമറന്നുപോയി. എന്തിനേറെപ്പറയുന്നു? അവർ രണ്ടുപേരും സാക്ഷാൽ രാമകൃഷ്ണന്മാരായി വിളങ്ങി.

കൃഷ്ണനെക്കണ്ടതുമുതൽ രാമന്റെ ഭാവം മാറി. കമാരനെതന്നെ എന്തും ചെയ്യുന്നതിൽ ശക്തിയുണ്ടെന്നു തോന്നിത്തുടങ്ങി. താൻ നിമിഷനേരംകൊണ്ട് വലിയവനായിപ്പോയിയെന്നു് വിചാരിപ്പാൻ സംഗതിയുണ്ടായി. അതു് അഹങ്കാരംകൊണ്ടുള്ള വിചാരമല്ല. വാസ്തവത്തിൽ രാമകുമാരൻ ആകൃതിയിലും പ്രകൃതിയിലും വ്യത്യാസമായി കാണപ്പെട്ടു.

കാഴ്ച കടക്കുന്നത് അവർക്കൊരു നിസ്സാരസംഗതിയായിത്തീർന്നു. വഴിയ്ക്കു് കൃഷ്ണൻ രാമനു ചില പുരാണകഥകൾ പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. അല്പസമയംകൊണ്ടു തന്നെ അവർ തമ്മിൽ രണ്ടെന്ന വിചാരമില്ലാതെ സ്നേഹിച്ചു. മാതാവിന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം തന്നിയ്ക്കു ലഭിച്ച കൂട്ടുകാരനാകയാൽ രാമകുമാരനു് കൃഷ്ണന്റെ മേൽ വിശ്വാസം ഇത്രയെന്നു ഗണിയ്ക്കാൻ പാടില്ലാതായിത്തീർന്നു. വാസ്തവസ്നേഹിതന്മാരുടെ നില അങ്ങിനെതന്നെയാണു് ഇരിയ്ക്കേണ്ടതും. കൂട്ടുകാരനെ കൊണ്ടാക്കുന്നതിലും വിളിയ്ക്കുവേറും പ്രശ്നമുണ്ടാകുന്നതിലും കൃഷ്ണന്റെ ശുഷ്കാന്തിയും അളവില്ലാത്തതായിത്തീർന്നു.

ഇതൊരു വെറും കെട്ടുകഥയാണെന്നു് ആരും തെറ്റിദ്ധരിയ്ക്കരുതു്. പരിശുദ്ധാത്മാക്കളായ പലരുടെയും അനുഭവങ്ങൾ ഇതിനെ സാക്ഷീകരിയ്ക്കുന്നതാണു്. രാമകുമാരന്റെ

മനസ്സിലി അയാൾക്കു ശ്രീകൃഷ്ണനെ നൽകി. ഇതുകൊണ്ട് നല്ല മനസ്സിന്റെ പ്രാധാന്യം എല്ലാവരും വിചാരിയ്ക്കേണ്ടതാണ്. രാമകുമാരൻ ഇതൊരു വിശേഷമാണെന്നു തോന്നിയതേയില്ല. അയാളുടെ ബുദ്ധിയിൽ കൃഷ്ണൻ ഒരു സ്പെഷ്യൽ എന്നു മാത്രമേ തോന്നിയുള്ളൂ. കൂട്ടുകാരിൽ ചിലരോടു സംസാരിച്ചപ്പോൾ കൂടക്കൂടെ കാട്ടിലെ കൃഷ്ണന്റെ കാഴ്ചയെപ്പറ്റിയും സംസാരിയ്ക്കുക പതിവായിരുന്നു. അവരും അറിഞ്ഞു അത്ര ഗണിച്ചതേയില്ല.

ഒരിക്കൽ തന്റെ ഗുരുമഠത്തിൽ ഒരു കല്യാണമുണ്ടായി. അതിന് ഗുരുവിന്റെ ശിഷ്യന്മാരിൽ ഓരോരുത്തരും യഥാശക്തി ഓരോവസ്തുക്കൾ ഗുരുവിനു കാഴ്ചവച്ചു. പ്രഭുക്കന്മാരുടേയും രാജാക്കന്മാരുടേയും കുട്ടികളായവരുടെ സമ്മാനങ്ങൾ കൊണ്ടുതന്നെ വേണ്ടതു് ഉണ്ടായിക്കഴിഞ്ഞു. എങ്കിലും മറ്റു കുട്ടികളും സമ്മാനങ്ങൾ കാഴ്ചവയ്ക്കുക ഉണ്ടായി. അക്കൂട്ടത്തിൽ നമ്മുടെ സാധുവായ രാമകുമാരൻ യാതൊന്നും കൊടുപ്പാനില്ലായിരുന്നു. മാതാവിനോടു ചോദിച്ചതിൽ “കൃഷ്ണനോടു ചോദിച്ചാൽ വല്ലതും കിട്ടും; കൊണ്ടുചെന്നു കൊടുക്കൂ” എന്നായി മറുപടി. കുട്ടി അന്നു ബഹു ജാഗ്രതയോടെ കൃഷ്ണനോടു വിവരമുണർത്തിച്ചു. കൃഷ്ണനാകട്ടെ! ഒരു കിണ്ടി നിറയെ പാൽമാത്രം കൊടുത്തയച്ചതേ ഉള്ളൂ. സാധുവായ രാമകുമാരനിൽ നിന്നും കാഴ്ചദ്രവ്യം ഉണ്ടാകുമെന്നുകൂടി ഗുരുനാഥൻ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. എന്തിനേറെപ്പറയുന്നു? കാഴ്ചദ്രവ്യത്തിന്റെ വലിപ്പക്കുറവു കൊണ്ടും, കാഴ്ചദ്രവ്യം കൊണ്ടുവന്നുവന്നെപ്പറ്റിയുള്ള അപമാനം കൊണ്ടും രാമകുമാരൻ വളരെ നേരം കാത്തുനില്ക്കേണ്ടി

വന്നു. ശിഷ്യന്മാരുടെ കൂട്ടം ശമിച്ച ഉടൻ ഗുരു രാമകുമാരനെ കണ്ടുകൂടി. ഗുരുവിന്റെ ആജ്ഞപ്രകാരം ഓരോ കിണറിയുംപാലുമായി വാങ്ങി പാൽ പാത്രത്തിലേയ്ക്കു പകർന്നു. ആ വലിയപാത്രം നിറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിട്ടും പാൽകിണറിയിൽ നിറയെക്കണ്ടു. അയാൾ അല്പം അന്തിശയിച്ചു. മറ്റൊരു പാത്രംകൂടെക്കൊണ്ടുവന്നു പാൽ നിറച്ചു. വീണ്ടും പാൽ ശേഖരിച്ചു. അയാൾ വളരെ അന്തിശയിച്ചു. ശിഷ്യന്റെ സമ്മാനം വാങ്ങാതെ അയയ്ക്കുന്നത് അനുചിതമാകയാൽ, മറ്റൊരു പാത്രത്തിൽ നിറയ്ക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. എന്നുവേണ്ട അവിടെയുണ്ടായിരുന്നതും കൊണ്ടുവന്നതുമായ സകല പാത്രവും നിറഞ്ഞതിനു ശേഷവും പാൽ കിണറിയിൽ നിറയെ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്ന സകലരും വിസ്മയിച്ചുപോയി. ഗുരു രാമകുമാരനെ സമീപത്തു വിളിച്ചുവരുത്തി കാരണം ചോദിച്ചു. കാരണമറിവാൻ പാടിലൊരു താരം അന്തിശയിച്ചിരിയ്ക്കുകയാൽ എന്തു പറയണമെന്നറിയാതെ രാമകുമാരൻ കുഴങ്ങി.

ഗുരു:—ഇതെവിടെനിന്നു കൊണ്ടുവന്നു?

കുമാരൻ:—കൃഷ്ണൻ തന്നെയാണ്.

ഗുരു:—എന്തു കൃഷ്ണൻ?

കുമാരൻ:—എന്റെ കൂട്ടുകാരൻ കൃഷ്ണൻ.

ഗുരു:—കൂട്ടുകാരനോ? അവനെവിടെത്താമസം?

കുമാരൻ:—ഞാൻ ഇവിടത്തേയ്ക്കു വരുന്നവഴിയിൽ ഒരു കൊടുകാടാണു്. അവിടെയാണ് കൃഷ്ണന്റെ താമസം. എനിയ്ക്കു കൃഷ്ണനാണ് ദിവസവും കൂട്ടുവരുന്നത്.

ഗുരു ഈ കഥകൾകേട്ടു വളരെ സന്തോഷത്തിനത്തക്കതെ കരുത്തുണ്ടു്.

ഗുരു:—നിന്റെ കൃഷ്ണനെ എന്തെന്നൊന്നു കാണിച്ചു തരമോ?

കുമാരൻ:—കാണിച്ചുതരാം; എന്നോടുകൂടിവരണം. ഉടനെ അച്ഛൻ രണ്ടുപേരുമായി തിരിച്ചു. മുൻപറഞ്ഞ കെട്ടിടകുളിപ്പിന്റെ കെട്ടി കൃഷ്ണനെ വിളിച്ചു; കാണാനില്ല. വളരെ വിചാരിച്ചു; വീണ്ടും വിളിച്ചു; വന്നില്ല.

കുമാരൻ:—“കൃഷ്ണാ! എന്തെ ചരിയ്ക്കുകയാണോ? ഞാനും എന്റെ ഗുരുനാഥനുമായി നിന്നെക്കാണാൻ വന്നിരിക്കുകയാണ്. വേഗം വരണം!”

കൃഷ്ണൻ:—(അപ്രത്യക്ഷനായി നിൽക്കുകയും) നിന്റെ ഗുരുവിന് എന്തെ കാണാനുള്ളതോ? ഒരു അഞ്ചു ജന്മം കഴിഞ്ഞിട്ടേ ഉണ്ടാകുകയുള്ളൂ. അതിനാൽ ആവശ്യമില്ലാത്തതു വിചാരിച്ചു വൃണനിയ്ക്കേണ്ട. നീമാത്രമുള്ളപ്പോൾ വന്നു കണ്ടുകൊള്ളാം.

ഗുരു ഈ മറുപടി കേട്ടു വളരെ വിചാരിച്ചശേഷമേ മറ്റൊരു മകനായൊരാൾ പാഞ്ഞുവന്നു. വീണ്ടും നമസ്കരിച്ചു; തന്റെ ശിഷ്യനെപ്പോലെ തന്റെ ഗുരുവായി വരിച്ചു.

ഗുരു:—അല്ലയോ രാമകുമാര! അങ്ങനത്തെ ഭാഗ്യവാൻ. അങ്ങ് എന്തെ ഗുരുവായിവരിച്ചിരുന്നുവെങ്കിലും അത്ഭുതകൃഷ്ണമായ മറ്റൊരാളിൽ ഞാൻ അങ്ങയുടെ ശിഷ്യനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യൻ വിദ്യാഭ്യാസാദികൾ ഉണ്ടാകുന്നത്, സത്യമായും ഉൽകൃഷ്ടമായും ഉള്ളത് ഇന്നത്തെ നാളിന്റെ സേവിയ്ക്കുന്നതിലേയ്ക്കുമാത്രമാണ്. അങ്ങയെപ്പോലെയുള്ള ശ്രേഷ്ഠപുരുഷന്മാർക്ക് അക്ഷരവിദ്യസാധനമെങ്കിലും ഉള്ളതിനാൽ അക്ഷരവിദ്യ പ്രത്യേകം ആവശ്യമില്ല. അങ്ങനെയൊരാൾ നാശമില്ലാത്തത്; നാശമില്ലാത്തവിദ്യ അങ്ങനെയൊരാൾക്ക്.

പഠിക്കുന്ന വിദ്യയല്ല; നാശമില്ലാത്തവനായ ഈശ്വരനെ അറിയുന്ന വിദ്യയാണ്. ആ വിദ്യയ്ക്കു ധാരമായത് ഭാഷാവിദ്യയായതുകൊണ്ടാണ് മനുഷ്യർ വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്യുന്നത്. വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ വാസ്തവപ്രയോജനം അതാണ്. അത് അങ്ങു സാധിച്ചിരിക്കുന്നു. എനിക്കു വിദ്യാഭ്യാസമുണ്ടെന്ന് ഞാൻ തെറ്റായി ധരിച്ചുപോയതിനാലാണ് അങ്ങു ശിഷ്യനായി സ്വീകരിച്ചത്. അല്ലയോ ഗുരുനാഥാ! എന്തെ ഹൃദയംഗമമായി അനുഗ്രഹിക്കേണമേ!

രാമകുമാരൻ മേൽപ്രകാരമുള്ള കൃത്യങ്ങളും സംഭാഷണവും കൊണ്ട് അത്യധികം വിസ്മയിച്ച ഗുരുവിനെയത്രയാക്കിയിട്ട് കൃഷ്ണനായികാടുകഴിഞ്ഞു മാതാവിനോടുചെന്നു വിവരങ്ങൾ പറഞ്ഞു.

മാതാവാകട്ടെ! ഉണ്ടായ സംഭവങ്ങൾക്കെട്ട് ആത്മീയം, ബഹുമാനം, ഭയം ഈ വികാരങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ട് പൊട്ടിക്കൊള്ളുപോയി. തന്റെ വിശുദ്ധനായ പുത്രനെ വിചാരിച്ച് ആനന്ദിച്ചു. അന്നുമുതൽ അവരുടെ സകല ദുഃഖവും ശമിച്ചു. ഭാരിദ്വ്യം അവരുടെ സമീപദേശങ്ങളിൽപ്പോലും എത്തിനോക്കിയതേയില്ല. രാമകുമാരനും കൃഷ്ണനും ശാരദാദേവിയുടെ രണ്ടു സന്താനങ്ങളെന്നവിധം വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. രാമകുമാരൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻതന്നെ സകലവിദ്യകളെയും അഭ്യസിച്ചിട്ടു. കുമാരന്റെ താമസസ്ഥലത്തു് കാഴ്ചക്കാർ പലരും ചെന്നുകണ്ട് ഈശ്വരനെ എന്നുവണ്ണം ആയിട്ടു. തന്റെ ജീവിതംപരിശുദ്ധ നിലയിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടി; ഇനിയും മറ്റും മറ്റൊന്നാണു വരാനുള്ളത്.

